

“همه پرسى تغيير رژيم” و آن چند ميليون رأى “از كجا آوردى؟”

يادداشت منتشر نشده اى از ناصر پاكدامن

همه پرسى هم يك نظرخواهى است. پرسيدن نظر شهروندان دربارۀ مسئله اى از مسائل اساسى سياسى، فرهنگى و اجتماعى جامعه. اين نظرخواهى مستقيم و بلاواسطه است: همه پرسى مراجعۀ مستقيم به آراى عمومى است. همۀ شهروندان صاحب حق رأى به اظهار نظر دعوت مى شوند. بحث دربارۀ يك همه پرسى، مسائل گوناگونى را مطرح مى كند. بحث در علل و انگيزه ها، ضرورت و موجبات همه پرسى، بحث در موضوع همه پرسى، در چگونگى سازماندهى، در چگونگى طرح پرسش يا پرسشها، بحث دربارۀ نحوۀ انجام و برگزارى همه پرسى و و و.

دربارۀ همه پرسيدم و يازدهم فروردين ۱۳۵۸ كه از آن با عنوان “همه پرسى تغيير رژيم” ياد كرده اند، نيز پرسشهاى ازينگونه مطرح مى شود. برخى ازين پرسشها در همان زمان از سوي نيروهاى سياسى و مطبوعات و صاحب نظران مطرح گرديد. به اين ترتيب بود كه از جمله هم برخى در ضرورت چنين همه پرسى سخن گفتند و هم ديگرانى موضوع آن را مبهم و نا روشن دانستند. و البته حرف و سخنها به همين جا و در همين حدود پايان نمى گرفت.

غرض ازين سطور بيشتر بحثى است در بارۀ نتايج حاصل ازين همه پرسى و پرسش و پرسشهاى در كم و كيف اين نتايج.

هفته نامه آزادى، وابسته به جبهه دموكراتيك مى ايران، در شمارۀ نخست خود كه دو روز پيش از شروع همه پرسى انتشار يافت (۸ فروردين ۱۳۵۸) بيانى جبهه دموكراتيك مى ايران را در تحرير اين همه پرسى اتيار داد. بيانى اى با عنوان “چرا در رفتارندم شركت نمى كنيم؟” كه ضمن انتقادات دقيق از موضوع و نحوۀ برگزارى همه پرسى، دلائل عدم شركت جبهۀ دموكراتيك درين مراجعه به افكار عمومى را اعلام مى داشت. در يكي دو روزى كه به برگزارى همه پرسى مانده بود، همين موضع از سوي ۱۲ سازمان و گروههاى سياسى ديگر (كه همگى فعالانه در انقلاب شركت كرده بودند) نيز اتخاذ گرديد. سازمان فدائيان خلق

دارندگان حق رأی، ۸/۲۲ میلیون نفر بوده است که ۰۲۱/۲۸۸/۲۰ نفر در رأی گیری شرکت کرده اند و تنها ۱۴۰۹۶۶ نفر ایشان به جمهوری اسلامی رأی منفی داده اند (۰۷/۰ درصد).

در شامگاه همان روز هم مهندس بازرگان، نخست وزیر دولت موقت، در یک برنامه تلویزیونی اعلام کرد که تعداد کل دارندگان حق رأی ۲۲ میلیون نفر بوده است. وی گفت که ۵/۷ درصد از دارندگان حق رأی (۷/۱ میلیون نفر) در همه پرسش شرکت نکرده اند و بیشترین ایشان هم به دلائل عادی و موحه : بیماری، سفر، نداشتن شناسنامه و یا عدم دسترسی به حوزه های رأی گیری در مناطق دورافتاده.

همو افزود که در همه پرسش ۱۱ و ۱۲ فروردین، ۲۰ میلیون و ۲۸۴ هزار نفر در رأی گیری شرکت کرده اند که ۹۹.۳٪ ایشان به جمهوری اسلامی رأی مثبت و مابقی (کمتر از یک درصد از رأی دهندگان) رأی منفی داده اند (لوموند، جمعه ۶ آوریل ۱۹۷۹).

درین گفتار تلویزیونی بود که مهندس بازرگان شمارۀ ناچیز "نه گویان" را نشانۀ وزن و اهمیت واقعی تحریم کنندگان همه پرسش دانست، غافل ازینکه تحریم کنندگان، بر حسب تعریف، اصولاً شرکت در همه پرسش را تحریم کرده اند و فرق است میان آنکه شرکت در رأی گیری را تحریم کرده است با آنکه در رأی گیری شرکت کرده است و رأی مخالف داده است. و شاید سحر قدرت و یا مصلحتکاری های سیاسی است که دیدۀ مردان علم را هم بر بدیهیات بسته می دارد.

یادداشت کوتاه زیر یادآور برخی ازین بدیهیات و مسلمات است و از تورمی چند میلیونی در ارقام همه پرسش حکایت دارد:

"جمعیت ایران ۵/۴۱ میلیون نفر است!"

در این بخش از گزارش، مهندس بازرگان اعلام کرد که در رأی گیری شرکت کرده اند و تنها ۱۴۰۹۶۶ نفر ایشان به جمهوری اسلامی رأی منفی داده اند (۰۷/۰ درصد).

در شامگاه همان روز هم مهندس بازرگان، نخست وزیر دولت موقت، در یک برنامه تلویزیونی اعلام کرد که تعداد کل دارندگان حق رأی ۲۲ میلیون نفر بوده است. وی گفت که ۵/۷ درصد از دارندگان حق رأی (۷/۱ میلیون نفر) در همه پرسش شرکت نکرده اند و بیشترین ایشان هم به دلائل عادی و موحه : بیماری، سفر، نداشتن شناسنامه و یا عدم دسترسی به حوزه های رأی گیری در مناطق دورافتاده.

آنچه درین میان شگفتی آور است اظهارات حجت الاسلام ابراهیم مفتاح، عضو شورای انقلاب در روز چهارشنبه ۸ فروردین ۱۳۵۸، دو روز پیش از برگزاری همه پرسی است. وی اعلام کرد که درین همه پرسی، از یک جمعیت ۳۵ میلیونی، احتمالاً ۱۰ تا ۱۲ میلیون (و از جمله ۱.۷ میلیون جوانان ۱۶ تا ۱۸ ساله) در رأی گیری شرکت خواهند کرد (لوموند، شنبه ۳۱ مارس/۱۱ فروردین ۱۳۵۷).

این عضو شورای انقلاب برپایه چه اطلاعاتی چنین ارزیابی را عرضه می کرد که جمعیت ایران در در آن زمان ۳۵ میلیون نفر است و شمار افراد ۱۶ و ۱۷ ساله نیز حدود ۱.۷ میلیون نفر است (این رقم در سرشماری آبان ۱۳۵۵، معادل ۴۲۶/۱ میلیون نفر بوده است). دو رقمی که هر دو از وجود محاسبات و تخمینهای دقیقی از جمعیت ایران و تعداد دارندگان حق رأی حکایت می کند. با توجه به این ارقام، تعداد کل دارندگان حق رأی (یعنی جمعیت ۱۶ ساله و بیشتر)، ۵۵/۱۸ میلیون نفر می شود و اگر انتظار می رفته است که تنها ۱۰-۱۲ میلیون نفر ازیشان در رأی گیری شرکت کنند یعنی میزان مشارکت در همه پرسی حدود ۱/۵۴ تا ۹/۶۴ درصد بوده است و شمار آنان که به هر علتی (و از جمله تحریم) از شرکت در همه پرسی خودداری کرده اند، ۵۵/۶ تا ۸ میلیون نفر بوده است؛ یعنی حدود ۳۶ تا ۴۵ درصد کل دارندگان حق رأی! رقمی که مثل اینکه با آن یک درصد بازرگانی چندان فاصله ای ندارد! راستی را آن عضو شورای انقلاب این اطلاعات را از کجا آورده است؟

اما داستان آن همه پرسی در این چند میلیون ناقابل خلاصه نمی شود. می شود درین راه پیشتر رفت و این البته مجال دیگری می خواهد...

